

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

**IKONA ŚW. MICHAŁ
WRAZ Z RAMĄ**

Z CERKWI PRAWOSŁAWNEJ P.W. ŚW. MIKOŁAJA
w Zabłociu
powiat bialski
diecezja lubelsko – chełmska

Z up. Lubelskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków

mgr inż. arch. Arkadiusz Bojczuk
Kierownik Delegatury w Białej Podlaskiej

Opr. Małgorzata Podgórska – Makal
Konservator dzieł sztuki
Upr. konserwatorskie 20/K/97
Nr dyplomu ASP w Warszawie 4997

LUBLIN
styczeń 2021

WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

• OPIS

Ikona z przedstawieniem św. Michała.

Czas powstania XVIII/XIX w.

Ikona w kształcie stojącego prostokąta o wym. 74 x 56 cm.

Technika olejna na płótnie.

Rama drewniana, złożona ramie o szer. 19 cm.

Św. Michał - przedstawienie jednopostaciowe, kompozycja centralna, dynamiczna. W centralnym punkcie postać świętego Michała stojącego nad pokonanym smokiem symbolizującym szatana. Święty Michał uchwycony w ruchu, w jednej ręce trzyma włócznie, którą godzi smoka. Ubrany w zbroję. U ramion szare skrzydła. Twarz młodzieńcza, wokół głowy świetlisty nimf. U stóp wijący się, zgłodzony smok. W tle niebo.

• STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Ikona jest w bardzo złym stanie, wymagającym przeprowadzenia natychmiastowych zabiegów konserwatorskich.

Powierzchnia płótna bardzo mocno pofalowana i odkształcona.

Płótno jest mocno osłabione z licznymi rozdarciami. Warstwa malarska spękana na całości, widoczne bardzo rozległe ubytki warstwy malarskiej wraz z gruntem, zwłaszcza w dolnej części ikony. Warstwa malarska łuszczy się, występują pęcherze i odspojenia. postrzępione brzegi. Ze względu na zły stan zachowania został przymocowany pinezkami do deski.

Rama jest zabrudzona, złocenie mocno przetarte, widoczne spękania i ubytki gruntu. Konieczne jest wykonanie pełnej konserwacji technicznej i estetycznej w celu przywrócenia pierwotnego wyglądu ikony i powstrzymania postępującej destrukcji.

Obiekt znajduje się w świątyni czynnej, w której okresowo odbywają się nabożeństwa. Świątynia jest murowana z cegły.

Przyczyną zniszczeń są zmieniające się warunki w budynku, wilgotność powietrza i temperatura powodujące pracę podobrazia i rozkład biologiczny warstw gruntów.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Pierwszym etapem prac będzie wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej dokumentującej stan zachowania obiektu oraz zabezpieczenie warstwy malarskiej przed uszkodzeniem. Zabezpieczenie wykonane zostanie bibułką japońską przy użyciu roztworu metylocelulocy.

Po przewiezieniu do pracowni konserwatorskiej rama zostanie zdemonstrowana.

Prace przy ikonie rozpocznie zabezpieczenie warstwy malarskiej i demontaż płótna z deski.

Ze względu na stan zachowania warstwy malarskiej konieczne będzie skonsolidowanie warstwy malarskiej z płótnem. Odwrocie zostanie oczyszczone i zdezynfekowane, wykonane zostanie zgranie warstwy malarskiej z płótnem przy użyciu rozcieńczonej żywicy Beva 371 na stole marmurowym. Po podklejeniu warstwy malarskiej (konsolidacji) usunięte zostanie zabezpieczenie z lica obiektu.

Oczyszczanie warstwy malarskiej z zabrudzeń i pociemniałego werniksu wykonane zostanie odpowiednio dobranymi preparatami, po wykonaniu prób skuteczności ich

działania (Contrad 2000, mieszaniny rozpuszczalników w proporcjach dobranych doświadczalnie).

W miejscach ubytków płótna wykonane zostaną łaty z płótna o grenie i układzie jak płótna oryginalnego. Rozdarcia zostaną sklejone przy użyciu nici. Nici i łatki wklejone zostaną przy użyciu żywicy termoplastycznej – POW (polioctan winylu).

W przypadku złego stanu płótna oryginalnego, wykonany zostanie dublaż obrazu na nowe podłoże przy użyciu żywicy BEVA 371.

W kolejnym etapie wykonane zostaną uzupełnienia ubytków warstwy gruntu do wysokości warstwy malarskiej. Powierzchnia kitów zostanie opracowana zgodnie z powierzchnią oryginału.

Płótno zostanie naciągnięte na nowe krosna konserwatorskie, a warstwa malarska zabezpieczona werniksem retuszerskim.

Po nałożeniu werniksu wykonany zostanie retusz warstwy malarskiej metodą retuszu naśladowczego w technice olejno-żywicznej. Po wypunktowaniu ikona zostanie zawerniksowana werniksem końcowym damarowym.

RAMA

Prace nad ramą rozpocznie oczyszczenie jej z zabrudzeń, zrzucenie odspojonych i zdegradowanych gruntów. Przeprowadzona zostanie dezynfekcja środkiem grzybobójczym (Lichenicida) i zatrucie środkiem owadobójczym (Xyrein). Rama zostanie sklejona, miejsca sklejeń ustabilizowane kołeczkami. Wykonane zostaną uzupełnienia ubytków w drewnie. Zostaną założone kity na drobniejszych ubytkach drewna, szpachlą do drewna.

Grunty zostaną uzupełnione, opracowane zgodnie z fakturą powierzchni oryginalnej, zdobienia sztukatorskie zostaną odtworzone w odlewie z gipsu ceramicznego i wklejone. Wykonany zostanie retusz pozłoty. Po wykonaniu prac powierzchnia ramy zostanie zabezpieczona.

W trakcie trwania prac konserwatorskich prowadzona będzie dokumentacja wykonanych zabiegów.

Wszystkie zmiany programu prac konserwatorskich uzgodnione zostaną z przedstawicielami WUOZ.

PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

IKONA

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej dokumentującej stan zachowania obiektu
2. Zabezpieczenie warstwy malarskiej przed uszkodzeniem. bibułką japońską przy użyciu roztworu metylocelulocy.
3. Demontaż ramy.
4. Oczyszczenie i dezynfekcja odwrocą,
5. Skonsolidowanie warstwy malarskiej z płótnem poprzez zgrzanie przy użyciu rozcieńczonej żywicy Beva 371 na stole marmurowym.
6. Usunięcie zabezpieczenia z lica obiektu.
7. Oczyszczenie warstwy malarskiej z zabrudzeń i pociemniałego werniksu odpowiednio dobranymi preparatami, po wykonaniu prób skuteczności ich działania(Contrad 2000, mieszaniny rozpuszczalników w proporcjach dobranych doświadczalnie).
8. Wklejenie w miejscach ubytków płótna łat z płótna o grenie i układzie jak płótna oryginalnego. Sklejenie rozdarć e przy użyciu nici. Nici i łatki wklejone zostaną przy użyciu żywicy termoplastycznej – POW (polioctan winylu).

9. W przypadku złego stanu płótna oryginalnego, wykonanie dublażu obrazu na nowe podłoże przy użyciu żywicy BEVA 371.
10. Uzupelnienie ubytków warstwy gruntu do wysokości warstwy malarskiej.
11. Opracowanie powierzchni kitów zgodnie z powierzchnią oryginału.
12. Nabicie płótna na nowe krosna konserwatorskie,
13. Zabezpieczenie warstwy malarskiej werniksem retuszarskim.
14. Wykonanie retuszu warstwy malarskiej metodą retuszu naśladowczego w technice olejno-żywicznej.
15. Zawerniksowanie lica werniksem końcowym damarowym.

RAMA

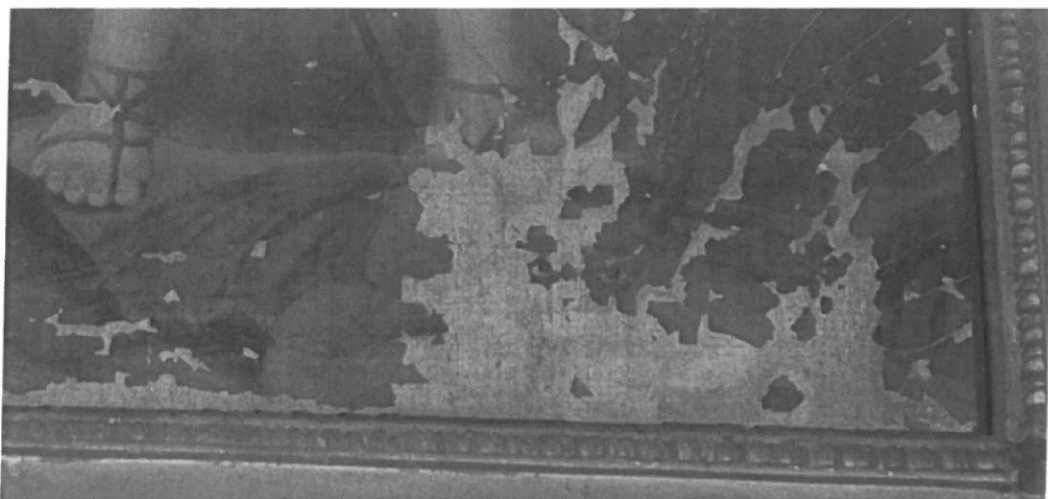
1. Oczyszczenie powierzchni ramy z zabrudzeń metodami jak wyżej.
  2. Sklejenie i uzupełnienie brakujących fragmentów ramy.
  3. Dezynfekcja ramy środkiem grzybobójczym (Lichenicida) i zatrucie środkiem owadobójczym (Xyrein).
  4. Uzupełnienie ubytków w gruncie.
  5. Uzupełnienie sztukatorskich ornamentów (gips ceramiczny)
  6. Wykonanie retuszu pozłoty.
  7. Zabezpieczenie odwrocia ramy.
16. Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej fotograficznej i opisowej.

mgr Małgorzata Podgórska-Makal
nr dyplomu ASP w Warszawie 4997
upr. konserwatorskie. 20/K/97
20-282 Lublin, ul. Królowej Jadwigi 6/7
tel. 501030663, 501030687

Fot.nr.1 Cerkiew Prawosławna p.w. św. Mikołaja w Zabłociu, powiat bielski – Ikona „Św. Mikołaj”, stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot.nr. 2 Cerkiew Prawosławna p.w. św. Mikołaja w Zabłociu, powiat bielski – Ikona „Św. Mikołaj”, stan obecny – ubytki i spękania warstwy malarskiej. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal.